

כיצד נחנך למגע מיני מיטיב בגיל ההתבגרות?

בני ובנות נוער רבים מתקשים להבחין בין מגע מיני מיטיב למגע מיני פוגעני. התפקיד שלנו הוא לסייע להם להבחין בין השניים, אבל נוכל לעשות זאת רק אם נדבר גם על החיובי ולא רק על השלילי ונכיר בזכות שלהם למיניות

בקיץ האחרון, פרסמתי כאן כתבה העוסקת במיניות של מתבגרים/ות בתקופת החופש הגדול, והזהרתי מפני המעמד הנפיץ שלה בעת חופשות של נערים ברשות עצמם בארץ ובחו"ל. כשבועיים לאחר מכן נאלצתי להתייחס שוב לאותה סוגיה כאשר פרשת חברת הנערים הישראלים באיה נאפה עלתה לכותרות. בשתי הכתבות ניסחתי הגדרה ראשונית למהו מגע מיני מיטיב, מתוך תפיסה שאם נערים ונערות יבינו מהו מגע מיני מיטיב, יהיה להם יותר קל להבין מהו מגע מיני פוגעני.

כעת בפרספקטיבה של זמן, פיתחתי את ההגדרה הראשונית, וברצוני לחלוק את ההגדרה המורחבת, להסביר את מרכיביה ואת הרציונל לכתיבתה. אני מקווה שההגדרה תשמש אתכם/ן כתשתית רעיונית ופרקטית בבואכם/ן לקיים שיחות על מיניות עם מתבגרים/ות, כהורים או כאנשי ונשות חינוך.

הזכות למיניות

להרבה בני נוער לא לגמרי ברור מגע מיני מיטיב מהו. לצערי, בעבודה שלי עם בני ובנות נוער אני נחשפת לעיתים קרובות לנערים ונערות המתקשים להבחין בין מגע מיני פוגעני לבין מגע מיני מיטיב. כאן בדיוק נכנס החלק שלנו כמבוגרים משמעותיים בחייהם של מתבגרים, עלינו לספק להם חינוך מיני שיעזור להם להבין את ההבדל בין השניים.

הבעיה היא שבני ובנות נוער טוענים שהחינוך המיני שהם מקבלים לא רלוונטי בעבורם. לטענתם/ן, אם מישהו כבר מדבר איתם/ן על מיניות, אז השיח לרוב עוסק בסיכונים ואזהרות מפני הריון לא רצוי, מחלות מין, כניעה ללחץ חברתי, צריכת פורנו ופגיעות מיניות. לטענת בני נוער, שיח בלעדי של סיכונים מתעלם מהיותם יצורים מיניים הזכאים להנאה מינית, ולא עוסק במה שמטריד ורלוונטי להם בשלב זה בו הם מגששים את דרכם/ן בזירה המינית.

כדי שנוכל לעשות חינוך מיני שתהיה לו משמעות לקהל היעד הרלוונטי, וכדי לעזור להם לנווט ולווסת את התפתחותם המינית באופן מיטיב, אנחנו צריכים וצריכות קודם כל להכיר בזכות למיניות של מתבגרים ומתבגרות. אני מתכוונת לכך שיש להם זכות לחשוב על מיניות, לקבל מידע על מיניות, לפנטז על זה, להסתקרן לגבי זה, לרצות את זה וכמובן גם להתנסות בזה. אני יודעת שזו נקודת הנחה שלחלקנו קשה לקבל, כי גם אנחנו גדלנו על שיח הסיכונים. אולי תשכתנעו אם תשמעו שכבר ב-1975 ארגון הבריאות הבינלאומי הכיר בכך שזכויות מיניות הן חלק מזכויות היסוד של הפרט. ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר בגיל ההתבגרות, כשהעניין והסקרנות בנושא, לצד ההבשלה המינית הפיזיולוגית, תופסים תאוצה.

חינוך למיניות מיטיבה

חינוך מיני אפקטיבי נע על הרצף בין פוזיטיבי לנגטיבי, הוא מדבר גם על החיובי ולא רק על השלילי, לכן חשוב להוסיף את המילה "מיטיבה" לצמד המילים "חינוך למיניות". רק כאשר נכיר בכך שבני ובנות נוער הם יצורים מיניים, עם חשק מיני וזכות למימוש המיניות שלהם, נוכל לחנך אותם/ן למיניות מיטיבה באמצעות שיח פוזיטיבי. אם אני לא מכירה בזכות של בני ובנות הנוער למיניות, לא אצליח לדבר איתם באופן פוזיטיבי, ורק כאשר נדע להביא גם את השיח הפוזיטיבי, נוכל לגעת בבני נוער ולהיות רלוונטיים/ות עבורם גם כשנדבר את השיח הנגטיבי.

מגע מיני

מיניות היא כמובן לא רק יחסי מין, אלא עולם רחב ועשיר, ולכן חינוך למיניות מיטיבה אינו עוסק רק במגע מיני, אלא גם בסוגיות כמו מגדר, דימוי גוף, זוגיות, התפתחות, נטייה מינית, הקשבה לעצמי ולאחרת ועוד. בשל קוצר היריעה, בכתבה הנוכחית אתייחס רק למגע המיני. כמובן שבני ובנות נוער אינם קבוצה הומוגנית, אצל כל מתבגר ומתבגרת העוררות המינית מבשילה בשלב אחר וכך גם ההתנסויות המיניות מגיעות בשלבים שונים. אך אפשר לומר בהכללה שמגע מיני מעסיק במחשבות ובפרקטיקה נערים ונערות רבים.

יוצא לי לשוחח עם לא מעט בני ובנות נוער על המקרה שארע בקפריסין, ובכל פעם מחדש אני נדהמת לגלות שמה שהתרחש שם - קבוצת נערים "עושים תורות" על נערה אחת, שיכורה, ובזמן שהם מעבירים אותה ביניהם, חלק צופים, חלק מסריטים וחלק נותנים הוראות בימוי למתרחש - לא בהכרח מזהה אצלם כהתנהגות פוגענית. אז אם הם קהים לפוגעני, הבה נלמד אותם מהו המיטיב.

בעקבות מקרה קפריסין והתגובות האמביוולנטיות שהוא ממשיך לעורר, ניסחתי את ההגדרה הבאה למגע מיני מיטיב, שרלוונטית כמובן גם למגע מיני הטרוסקסואלי וגם למגע מיני על הקשת הלהט"בית, ומתאימה גם בתוך קשר וגם למגע מיני מזדמן:

מגע מיני מיטיב הוא מגע מכבד, הדדי ושוויוני, המושתת על אינטימיות, תקשורת, רצון והנאה של שני הצדדים. הוא תואם גיל, מתפתח באופן הדרגתי וכולל שימוש אחראי באמצעי מניעה.

ובפירוט:

מגע מיני - בני ובנות נוער לעיתים קרובות מייחסים למושג יחסי מין בלעדיות של יחסי מין ואגינאליים, ואנו כמובן רוצים/ות להקנות חשיבות לכך שכל סוגי המגעים המיניים צריכים להתקיים באופן מיטיב, על כן "מגע מיני" ולא "יחסי מין".

מכבד, הדדי ושוויוני - שלוש מילים שלרובנו מבונות מאליהן, אבל בתקופה שבני ובנות נוער גדלים ומתחנכים על מודלים פורנוגרפיים, לעיתים קרובות המושגים הללו נעדרים מהמגעים המיניים של מתבגרים ומתבגרות. לדוגמה: לפני שבוע שוחחתי עם נערים על מין אוראלי, שאלתי כבדרך אגב איפה הבן גומר במין אוראלי, בלי לחשוב פעמים ובלי להתבלבל חצי קבוצה ענתה בפה, והחצי השני ענתה על הפנים, של האישה כמובן.

בנוגע להדדי ושוויוני, במגע מיני בכלל, וכשהוא קורה בגיל ההתבגרות בפרט, מעטים המקרים שהוא מתרחש באופן שמקנה חשיבות זהה לצרכים ולרצונות של הנערה. חשוב שנדגיש את המקום של נערות בתוך מגע מיני, עד כמה הצרכים שלהן נספרים, ושיש להן זכות מלאה לממש את המיניות שלהן בתוך האינטראקציה הזו.

אינטימיות – לא כל המגעים המיניים בעולם מתרחשים מתוך אהבה, אבל בהחלט כדאי לשאוף לאינטימיות בעת מגע מיני. אינטימיות במובן של קירבה רגשית בין בני אדם, ואינטימיות במובן של דבר המתרחש באופן אישי ופרטי. וכן, גם מגע מיני מזדמן יכול וצריך להיות אינטימי.

תקשורת – כשאני אומרת לבני ובנות נוער שכדאי שהם/ן ידברו בעת מגע מיני, הם/ן מסתכלים עלי כאילו נפלתי מהירח. אז כיוון שאנחנו לא רובוטים וגם לא קוראי מחשבות, אם אתם רוצים לדעת מה טוב לפרטנר/ית שלכם, או להסביר מה טוב לכם, דברו. אין לי יכולת לדעת מה טוב לך אם אני לא אשאל או לא תגידי/י לי. למשל: "זה בסדר ככה? נעים לך? אתה יכול קצת יותר לאט? את יכולה קצת יותר לאט?". תקשורת היא אחד הדברים הכי חשובים ללמד בחינוך מיני.

רצון – כשמדברים על פגיעות מיניות, החוק בישראל מתייחס למונח של הסכמה חופשית. כיוון שההגדרה עוסקת במגע מיני מיטיב ולא בפגיעה מינית, בחרתי להשתמש במונח רצון ולא בהסכמה. אני לא רוצה שמישהו יסכים לשכב איתי, אני רוצה שהוא ירצה בכך. מגע מיני צריך להתקיים בין שני אנשים שרוצים בו, ולא בין שני אנשים שהסכימו לו. רף ההסכמה נמוך מדי לקיום מגע מיני.

הנאה – המטרה במגע מיני היא שיהיה כיף. אם לא כיף, אז מה הטעם? מעטים בני ובנות הנוער שמדברים איתם על הנאה או על עונג. למדו בני ובנות נוער שבמגע מיני לא עושים שום דבר שהוא לא כיף פיזית או רגשית, שהוא לא כיף בגוף או בחוויה הפנימית. בני ובעיקר בנות נוער לוקחים חלק בכל כך הרבה מגעים מיניים שלא מסבים להם הנאה במקרה הטוב, ומסבים להם כאב או סבל במקרה הרע. הנאה היא תנאי הכרחי למגע מיני מיטיב, וזה התפקיד שלנו ללמד אותם שאם משהו לא מהנה לשני הצדדים, אז לא צריך לעשות אותו.

שני הצדדים – כמובן שכל החגיגה הזאת צריכה להיות מקובלת על ידי שני הצדדים, אבל אז הייתי יכולה להסתפק במילה "הדדי". הסיבה שנוסף המושג "שני הצדדים" היא כדי להבהיר שמגע מיני מיטיב קורה כשהוא מתרחש רק בין שניים. זה לא שיש לי משהו אישי נגד שלישיות, אבל בגיל ההתבגרות, ברגע שמופר האיזון העדין בין שני אנשים בלבד, אנחנו בקלות נכנסים לאזור שיכול להתפתח למגע מיני שאינו מיטיב עבור כל הנוכחים. על אחת כמה וכמה שבאים איתך כל החבר'ה. מגע מיני בשום אופן לא יכול להיות מיטיב כשיש חבורה של נערים על נערה אחת.

תואם גיל - תואם גיל הוא מצד אחד עניין סובייקטיבי, שתלוי ברמה ההתפתחותית של כל נער או נערה, ומצד שני הוא גם עניין אובייקטיבי כיוון שבישראל יש חוק ברור בנוגע לגיל ההסכמה ולפער הגילאי בין שני הצדדים. פרטים נוספים על גיל ההסכמה תמצאו בקישור הזה ובכתבה הזאת.

הדרגתי - בכדי שמגע מיני יהיה מיטיב עליו להתפתח באופן הדרגתי, בין אם מדובר במערכת יחסים, שם ההדרגתיות תורגש יותר, ובין אם מדובר במגע מיני מזדמן. גם בסטוץ, מגע מיני לא צריך לעבור באופן קוטבי מנשיקה לחדירה (חבירה). מגע מיני הוא תהליך שמתפתח, בין אם בערב אחד ובין אם במשך קשר.

שימוש אחראי באמצעי מניעה – בקרב בני ובנות נוער, שימוש באמצעי מניעה אינו מובן מאליו, ולכן תפקידנו לעודד אותם/ן להשתמש בו ולהסביר על ההיצע הרחב הקיים. אכתוב על כך בהרחבה בכתבה נפרדת.

עד כה, נוסחה ההגדרה בלשון פוזיטיבית, כזו שמכירה בזכות של בני ובנות נוער למיניות. ובכל זאת, יש שני דברים חשובים נוספים שאפשר לשייכם לשיח של סכנות ומחובתנו להתייחס גם אליהם, ועל כן אני מוסיפה חלק נוסף להגדרה:

מגע מיני מיטיב מתקיים כאשר שני הצדדים אינם תחת השפעת סמים או אלכוהול וללא תיעוד של המתרחש.

שימוש בסמים ואלכוהול - בכדי שמגע מיני יהיה מיטיב הוא לא יכול לכלול שימוש בסמים או אלכוהול, כי אלה חומרים שמשבשים את היכולת של הנער או הנערה לקבל החלטות בדעה צלולה. אני יודעת שזה תנאי קשה למימוש עבור הרבה בני ובנות נוער, שתרבות הבילוי שלהם פעמים רבות קשורה באלכוהול ו/או סמים, אבל הם חייבים להבין שכאשר מישהו/י מצויים במצב פגיע, הדבר הראוי לעשות הוא לשמור עליהם, ולא לנצל את פגיעותם.

תיעוד המתרחש - מסתבר שכיום צריך להדגיש שאין לצלם או לתעד מגע מיני בשום צורה שהיא.

וכעת ההגדרה בשלמותה:

להיות בתחום הלבן

מתוך הגדרת מגע מיני מיטיב, אפשר לגזור מהו מגע מיני פוגעני או סיכוני. אחרי שמבינים את התחום הלבן, קל יותר להבין את התחומים האפור והשחור. נקודת הייחוס של בני ובנות הנוער צריכה להיות הלבן/המיטיב וממנה אפשר להסיק מהו פוגעני. התפקיד שלנו הוא לספק להם את כל התמונה, רצוי שנתחיל בפוזיטיבית ואחר כך נעבור לנגטיבית.

הכתבה הנוכחית נכתבה בהשראת הרצאה שהוזמנתי להעביר השבוע באירוע שהתקיים במסגרת תכנית "מיניות במרחב הבטוח" המובלת על ידי משרד החינוך ושותפים לה הג'וינט, משרד הרווחה והמשרד לביטחון פנים. תודה לטל דיין מנהלת התכנית מטעם הג'וינט, שהזמינה אותי להיות חלק מאירוע כה משמעותי.